

Posudek školitele na bakalářskou práci
Kryštofa Komolého
„Měřítka moudrosti: Sókratova dialektika a Prótagorův relativismus v Platónově dialogu
Theaitétos (151d-187b)“
(FF UK, 2019)

Stručná charakteristika práce

Bakalářská práce Kryštofa Komolého se zaměřuje na Sókratovo pojetí vztahu moudrosti a vědění v první části dialogu *Theaitétos* (143c-186e). Důraz přitom klade jednak na odlišení tohoto pojetí moudrosti od „prótagorovského relativismu“ skrývajícím se v pozadí Theaitétova ztotožnění vědění a vnímání, jednak na vztah takto koncipované moudrosti k Sókratově „maieutické“ metodě.

Sókratovo pojetí moudrosti se podle Kryštofa Komolého liší od „prótagorovského relativismu“ především tím, že moudrost těsně svazuje s věděním. „Prótagorovský relativismus“, tato specifická Sókratova interpretace Prótagorovy teze, že měrou všech věcí je člověk, naopak moudrost od vědění odděluje. Kritériem „prótagorovské“ moudrosti není totiž pravdivost, ale (jakási příliš nevyjasněná) prospěšnost (viz str. 43), kritériem sokratovské moudrosti naopak „pravdivé myšlení“ (str. 30). Bez této vazby mezi moudrostí, věděním a pravdou by nebylo možné rozlišovat pravdivá a nepravdivá mínění, a nebyla by tedy ani možná Sókratova maieutika, která o toto rozlišování usiluje a která je uskutečněním pravé lidské moudrosti, o níž mluví Platónův Sókratés jež ve své obraně před athénským soudem.

Hlavní přednosti práce

Rozsahem nevelká práce má řadu předností a prokazuje nejen autorovo nadání, ale také osvojení velmi dobré filosofické kompetence. Kryštof Komolý interpretovanou část dialogu *Theaitétos* podrobně zná a výborně se orientuje v jeho složité argumentační i dramaturgické struktuře. Dokáže tak v tomto mnohohrstevnatém testu sledovat souvislou interpretační linii, vyzvednout jeho základní myšlenky a originálním způsobem přesvědčivě ukázat, že hlavním jednotícím tématem této části dialogu není pouze vyvrácení Theaitétovy teze, že vědění je vnímání, ale také zápas mezi různými koncepcemi moudrosti. Díky tomu nabízí také velmi zajímavou interpretaci významu centrálního exkurzu dialogu a motivu připodobnění bohu pro celek tohoto Platónova díla. To je samo o sobě velmi chvályhodný výkon přesahující nároky běžně kladené na bakalářské práce. Neméně cenné je také autorova schopnost propojit otázku vědění a moudrosti se Sókratovou maieutickou činností.

Práce je velmi kvalitní také po formální stránce. Má jasnou a srozumitelnou strukturu, drží se věrně tématu a opírá se o solidní znalost sekundární literatury, kterou dokáže samostatně využít. Je psána srozumitelným, čtenářsky vstřícným a kultivovaným jazykem, pouze s minimem drobných orografických nedostatků.

Drobnější nedostatky práce

Tyto nemalé obsahové a formální klady práce však poněkud kazí nevyjasněnost některých jejích klíčových myšlenek. Je zcela pochopitelné, že u prací podobného typu není možné se do hloubky věnovat všem souvisejícím otázkám interpretovaného textu. U centrálních problémů by však jinak velmi žádoucí lehkost při překonávání peripetií takto komplikovaného textu neměla jít na úkor výsledné myšlenkové nejasnosti. Obávám se, že v případě práce Kryštofa Komolého k tomu bohužel do jisté míry došlo, zřejmě také kvůli nedostatku času při dokončování práce.

Jednou z takových nedostatečně projasněných otázek je autorova interpretace „prótagorovského relativismu“ a jeho (sebe)vyvrácení. Poněkud nejasný je již vztah různých podob tohoto relativismu, které autor rozlišuje, tedy relativismu „úzkého“, „širokého“, „hodnotového“ či prostě „prótagorovského“ bez další kvalifikace. Všechna tato označení a rozlišení mohou být užitečná, z předkládané interpretace však není vždy jasné, jaký je jejich vztah. Proč je například zapotřebí „úzký“ a „široký“ relativismus „spojit“ (viz str. 23), tj. proč není „úzký“ relativismus v „širokém“ zahrnut? Bylo by si ostatně možné představit nějaký dostatečně úzce pojatý relativismus,

kterého by se Sókratem přednesená kritika netýkala? A jaký je přesně vztah sebevyvrácení prótagorovského relativismu v pasáži 170a-171c a vyvrácení „hodnotového relativismu“ v pasáži 177d-179b? Především však: jakou roli v definitivním sebevyvrácení prótagorovského relativismu hraje to, že Prótagorova pravda má podle Kryštofa Komolého „absolutní platnost“ (str. 31). Co to přesně znamená? A proč by tomu tak (v dostatečně radikálně chápaném) relativismu mělo nutně být?

Kryštof Komolý má také nepochybně pravdu, že podle Platónova Sókrata nelze „epistemologické“ otázky oddělit od otázek etických. Chvályhodně si také všimá, jaký význam má pro toto propojení epistemologické a etické problematiky centrální exkurs dialogu. Méně jasné je, jakou roli má v jeho argumentaci rozlišení mezi „etickými“ a „intelektuálními zdatnostmi“ a jejich vzájemný vztah. Čím se tento dvojí druh zdatností liší – a v čem jeden i druhý spočívá? Je každé vědění ctnost? A v jakém smyslu intelektuální ctnosti „předchází zdatnostem etickým“ (str. 40)?

Hlavní otázky k obhajobě

Mé hlavní otázky se však týkají samotné hlavní teze předkládané práce, tedy vztahu moudrosti a vědění a také odpovědi na otázku, co je *měřítkem* moudrosti. Domnívám se, že na tyto otázky by se měl autor práce přednostně zaměřit ve své obhajobě.

Kryštof Komolý správně poukazuje na to, že vztah mezi moudrostí a věděním je zřejmě podle Sókrata komplikovanější, než by se z jejich úvodního ztotožnění mohlo zdát. Domnívám se však, že práce nepodává dostatečnou odpověď na to, jak tento jejich vztah nakonec přesně chápat. Co je tedy vědění a moudrosti společné – a čím se naopak liší? Je zřejmé, že důkladná odpověď by přesahovala možnosti bakalářské práce a vyžadovala by zohlednit také jiné Platónovy texty. V rámci obhajoby by se však Kryštof Komolý měl pokusit odpovědět přinejmenším na otázku, čím se vědění a moudrost podle jeho interpretace *liší*, a proč je tedy není možné ztotožnit. A také, zda existují odlišné druhy či typy vědění a moudrosti a zda tato případná odlišnost hraje v jeho interpretaci nějakou významnější roli.

Druhý okruh otázek, který by se podle mého názoru měl stát přednostním tématem v rámci obhajoby, se týká „kritéria“ či „měřítka“ moudrosti. V práci lze nalézt různé formulace toho, co toto kritérium či měřítko je. Jak již bylo řečeno, kritériem moudrosti je podle Kryštofa Komolého „pravdivé myšlení“ (str. 30). Jindy však toto měřítko představuje jako „přijetí ideálu“ podle něhož „bůh je nanejvýš spravedlivý bůh“ a „člověk má usilovat o to, aby se mu svou spravedlností připodobnil“ (str. 40). Jinde, že Sókratés „moudrost popsal jako připodobnění se bohu prostřednictvím kultivací vlastních zdatností na základě rozumového myšlení“ (str. 50). Na samý závěr práce pak o tomto měřítku říká, že se „zakládá na spojení vědění, jsoucnosti a pravdy“ (tamtéž). Všechny tyto formulace spolu jistě nějak těsně souvisejí. Bylo by však možné v rámci obhajoby vysvětlit jejich vzájemný vztah a co nejjednoznačnější odpovědět na to, co v autorově interpretaci Sókratovým měřítkem moudrosti je? Na co se ostatně ptáme, když se ptáme na „měřítko“ či „kritérium“ něčeho (v našem případě moudrosti)? Liší se nějak otázka po *měřítku* moudrosti od otázky po tom, co moudrost *je*?

Celkové hodnocení práce

Vzhledem k těmto nevyjasněným otázkám se neodvážuji navrhnout lepší hodnocení této jinak výborné práce než „velmi dobře“. Při kvalitní obhajobě by však bylo možné uvažovat i o hodnocení lepším.